

Rapport til
FN's Komité for Barnets Rettigheder

Supplerende rapport til
Danmarks 4. periodiske rapport

**Børnerådets rapport til
FN's Komité for Barnets Rettigheder**
*Supplerende rapport til
Danmarks 4. periodiske rapport*

Redaktion afsluttet d. 29. april 2009

Udgiver

Børnerådet
Vesterbrogade 35A
1620 København V
Tlf. 33 78 33 00

Grafisk design

Oktan, Peter Waldorph

Tryk

Norhaven A/S

ISBN: 87-90946-49-9

I. oplag, maj 2009

Rapporten kan downloades
eller bestilles via www.brd.dk.
Rapporten er gratis. Dog betales
ved forsendelse et ekspeditions-
gebyr på kr. 25,- og porto, hvis
forsendelsen overstiger kr. 16,50.

Indhold

I. Indledning / 5

Reformer med ukendte konsekvenser / 5

Involvering af børn og unge / 6

II. Gennemførelsesforanstaltninger / 7

A. Implementering af Børnekonventionen (Artikel 4) / 7

Inkorporering af Børnekonventionen / 7

National handlingsplan / 7

B. Børn og unges klagemuligheder / 8

Børnerådets mandat og økonomi / 9

C. Information om Børnekonventionen (Artikel 42 og Artikel 44, stk. 6) / 9

III. Generelle principper / 11

A. Beskyttelse mod diskrimination (Artikel 2) / 11

300-timers reglen / 11

Kulturel diskrimination / 11

B. Barnets bedste (Artikel 3) / 12

Børn og unge involveret i kriminalitet / 12

Forebyggende indsats for at holde børn og unge ude af kriminalitet / 12

C. Barnets ret til overlevelse og udvikling (Artikel 6) / 12

Fattigdom og ulighed i sundhed / 12

Vold / 13

D. Barnets ret til medbestemmelse (Artikel 12) / 13

IV. Retten til familieliv samt alternativ omsorg / 15

A. Forældreansvarsloven (Artikel 9) / 15

B. Børn med forældre i fængsel (Artikel 9, stk. 4) / 15

C. Familiesammenføring (Artikel 10) / 16

D. Anbringelse af børn (Artikel 9) / 16

E. Inddragelse af barnets mening og barnets klagemuligheder (Artikel 9, stk. 2 og Artikel 12) / 18

F. Anbragte børn (Artikel 20) / 19

Tilsyn med det anbragte barn (Artikel 25) / 19

G. Børns ret til beskyttelse mod vold (Artikel 19) / 20

H. Beskyttelse mod seksuelt misbrug (Artikel 19 og 34) / 21

V. Børns sundhed, trivsel og velfærd / 23

- A. Generel trivsel / 23
- B. Mærker for livet / 24
 - Piercing / 24
 - Omskæring / 24
- C. Overvægt og fysisk inaktivitet / 24
- D. Børn og unges alkohol- og rygevaner / 25
- E. Social ulighed og sundhed / 26
- F. Psykisk syge børn og unge / 26
 - Psykisk syge børn og unge på venteliste / 26
 - Børn indlagt på voksenpsykiatrisk afdeling / 26
 - Børn af psykisk syge forældre / 27

VI. Uddannelse, fritid og kulturelle aktiviteter / 29

- A. Undervisnings- og børnemiljø / 29
 - Det fysiske miljø i grundskolen / 29
 - Lærerne og den sociale trivsel / 29
- B. Anbragte børns undervisning / 31
- C. Børn der ikke modtager undervisning / 31
- D. Børns medbestemmelse og klageadgang på skoleområdet / 32

VII. Særlige beskyttelsesforanstaltninger / 33

- A. Uledsagede børn på flugt (Artikel 22) / 33
 - Dublin-forordningen / 33
- B. Børn af flygtninge (Artikel 22) / 34
- C. Unge lovovertrædere (Artikel 37) / 34
 - Isolationsfængsel / 34
 - Varetægtsfængsling / 35
 - Tilbageholdelse af børn under 15 år / 35

Indledning

”Min far har nogle gange travlt på arbejdet, men han har altid tid til at give mig et kys.”¹

Line, 5. klasse

”Jeg er jo ikke så meget ude at rejse som de andre, så jeg får ikke så meget sol. Så jeg er jo meget hvid. Derfor kaldte de mig zombie, og det kunne jeg ikke så godt lide.”²

Tom, 12 år

De fleste børn i Danmark lever et godt børneliv. De bor hos deres forældre og har råd til en rimelig levestandard med materielle goder. De går i skole, og hvis de bliver syge, har de adgang til sundhedshjælp.

Men de fleste børn er ikke alle børn. Tal fra Ankestyrelsen viser, at ca. 15.000 børn og unge er anbragt uden for hjemmet. Knap fem pct. af alle børn i Danmark lever i fattigdom³. Et ukendt antal børn har så løs en tilknytning til skolen, at de aldrig får deres afgangseksamen og dermed billet til en uddannelse⁴. Spørger man børnene selv, sådan som Børnerådet jævnlige gør i Børne- og Ungepanelet⁵, svarer en tredjedel af eleverne i 7. klasse, at de føler sig uden for i skolen⁶. Hver

fjerde elev oplever at være stresset ugentligt eller oftere, og mere end hver tredje elev svarer, at de har taget hovedpinepiller en eller flere gange inden for de seneste to uger⁷. En fjerdedel har oplevet at blive mobbet for nylig⁸. Hvert år er 22.000 børn vidner til vold i hjemmet⁹, og 13 pct. af børnene er selv blevet slået, fortæller de¹⁰.

Børnerådet mener, at der er behov for en solid indsats på en lang række børnepolitiske områder, for alt for mange børn i Danmark får ikke den omsorg, beskyttelse og hjælp, de har ret til. Hvis samfundet vil sikre børns ret til en god barndom med ordentlige udviklingsmuligheder, så er vi nødt til at prioritere området klart og tydeligt.

Reformer med ukendte konsekvenser

Siden regeringen afleverede sin 3. periodiske rapport til FN's Børnekomité i 2005, har nye love og reformer betydet ændringer i børns liv og vilkår i Danmark. For eksempel blev der i 2007 gennemført en strukturreform, men den nye fordeling af ansvar og opgaver mellem kommuner og regioner giver grund til bekymring på udsatte børns vegne, ikke mindst på anbringelsesområdet. Generelt er

1 ”Portræt af 5. Klasse. Børnerådets Børne- og Ungepanel”, Børnerådet, januar 2007.

2 ”En ensom kamp. Et indblik i børns sundhed og trivsel i familier med få penge”, Børnerådet og Trygfonden, 2006.

3 ”Growing Unequal? Income Distribution and Poverty in OECD Countries”, OECD, 2008.

4 Læs mere i afsnit VI. Uddannelse, fritid og kulturelle aktiviteter.

5 Børnerådets Børne- og Ungepanel består af 1.200 børn over hele landet. Panelet besvarer løbende spørgsmål om deres tanker, meninger og oplevelser af væsentlige samfundsforhold. Via Børnerådets formidlingsindsats bidrager panelet til at påvirke den offentlige debat med børn og unges perspektiv og viden om deres livsvilkår og opvækstforhold.

6 ”Forskelligheder og fællesskab. Børnerådets Børne- og Ungepanel”, Børnerådet 2008.

7 ”Mental sundhed 2009 – at føle man er noget værd. Børnerådets Børne- og Ungepanel”, Børnerådet marts 2009.

8 ”Mobning 2008. Børnerådets Børne- og Ungepanel”, Børnerådet 2008.

9 Landsorganisationen af Kvindekrisecentre, LOKK.

10 ”Opdragelse 2007. Børnerådets Børne- og Ungepanel”, Børnerådet 2007.

det midlertidig Børnerådets holdning, at det stadig er for tidligt at måle og evaluere effekten af kommunalreformen, anbringelsesreformen og kvalitetsreformen, da intentionerne bag reformerne endnu ikke er slået helt igennem. Men Børnerådet vil nøje følge og kritisk overvåge hvilke konsekvenser, positive som negative, reformerne har for børns rettigheder i Danmark.

Den danske regering har en forpligtelse til at efterleve artiklerne i FN's Børnekonvention. Derfor finder Børnerådet det meget positivt, at flere nye love, der har betydning for børns liv, specifikt nævner Børnekonventionen. Det gælder blandt andet forældreansvarsloven¹¹ og dagtilbudsloven¹².

Men som det fremgår af denne rapport, er der stadig en række væsentlige områder, hvor samfundet ikke lever op til sit ansvar. Både når det gælder børns familieforhold, sundhed og trivsel, skole og dagtilbud samt særlige beskyttelsesforanstaltninger.

Særligt vilkårene for børn med handicap er overset i det børnepolitiske arbejde. Børnerådet støtter, at FN's Handicapkonvention ratificeres af Danmark. Det vil kunne medvirke til at sikre, at alle handicappede børn får konkret og direkte indflydelse på deres eget liv.

Involvering af børn og unge

Det er Børnerådet holdning, at den danske regering bør inddrage børn og unge direkte i rapporteringen til Børnekomitéen. Danmark styres demokratisk, og som et naturligt led i den demokratiske proces skal børn og unge selvfølgelig inddrages i beslutningsprocesserne. Medinddragelse og medbestemmelse styrker børns selvverd og opdrager til demokrati. Derfor skal børn og unge inddrages i alle samfundsforhold og på alle niveauer i samfundet ud fra deres modenhed og ståsted – også i denne rapporteringsproces.

Børnerådet inddrager børn i rapporteringsprocessen ved at bygge en del af rapportens pointer på børnenes egne udsagn, som vi har indsamlet gennem Børne- og Ungepanelet.

Børnerådet ønsker at bidrage til en højere grad af implementering af Børnekonventionen i Danmark. Det er Børnerådets ønske, at alle børn i Danmark oplever, at de bliver set og respekteret som børn. Men det er den danske regering, der har det primære ansvar for, at der overalt i samfundet genereres den vilje, viden og indsigt, der er nødvendig for at nå dette mål.

Børnerådet har i denne supplerende rapport alene forholdt sig til de emner, som Rådet i de seneste år har haft et særligt fokus på. I forhold til de øvrige indsatsområder, henvises til NGO'ernes supplerende rapport, som blandt andet forholder sig specifikt til problemstillinger i forhold til børn med handicap og handlede børn.

At der er emner i Danmarks officielle rapport, som ikke er behandlet i Børnerådets rapport er ikke udtryk for hverken enighed eller uenighed med regeringens behandling af disse emner.

11 Lov nr. 499 af 6. marts 2007, (forældreansvarsloven).

12 Lov nr. 501 af 6. juni 2007, (dagtilbudsloven).

II. Gennemførelsesforanstaltninger

A. Implementering af Børnekonventionen (Artikel 4)

Inkorporering af Børnekonventionen

I sine konkluderende bemærkninger til Danmark anbefalede FN's Børnekomité i 2005, at den danske stat fortsætter og forstærker sine bestræbelser for at sikre, at dansk ret er i fuld overensstemmelse med konventionen, og at konventionen får forrang i tilfælde af konflikt mellem de danske retsregler og de rettigheder, som er fastlagt i konventionen.

Retstilstanden er fortsat den, at Danmark har en international forpligtelse til at efterleve konventionen, og konventionen kan, uanset om den er indskrevet i en dansk lov eller ej, påberåbes for og anvendes af domstole og andre rets-anvendende myndigheder. Den omstændighed, at børnekonventionen ikke er inkorporeret i dansk lovgivning, har imidlertid fortsat konkrete, negative konsekvenser for børn i Danmark. Derfor anbefaler Børnerådet, at børns retsstilling styrkes ved en formel inkorporering af konventionen. Det er imidlertid en anbefaling, som regeringen har valgt ikke at følge. Børnerådet opfordrer endnu engang regeringen til at tage spørgsmålet op.

Komiteen har opfordret Danmark til at revidere retsplejelovens bestemmelser med henblik på at garantere appelmuligheder i alle domstols-afgørelser, således at Danmarks forbehold over for Artikel 40 kan ophæves. Efter domstolsreformen af januar 2008 behandles næsten alle sager ved byretten som førsteinstans, men der findes stadig sager, der anlægges ved landsretten, hvorved behandling ved to instanser er afskåret. Børnerådet finder, at Danmark bør sikre appelmulighed uden grænser for såvel skyldsspørgsmål

som strafudmåling i alle sager, så forbeholdet over for Artikel 40 kan ophæves.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Børnekonventionen inkorporeres i dansk lovgivning.*
- *Regeringen tager initiativ til, at alle ministre, udvalg, kommissioner mv., som har indflydelse på børns liv, forpligtes til systematisk at foretage en vurdering af gældende regler, praksis og forslag til ny lovgivning ud fra konventionens bogstav og ånd, således at Børnekonventionen bevidst og systematisk bliver en rettesnor for sikring af børns rettigheder og interesser.*
- *Danmarks forbehold overfor Artikel 40, stk. 2 (b), (v) trækkes tilbage.*

National handlingsplan

På FN's Børnetopmøde i New York i 2002 tilsluttede den danske regering sig slutdokumentet "En bedre verden for børn", der forpligter landene til at udarbejde en national handlingsplan for børn, i samarbejde med børn, og med de forskellige andre aktører på området. Børnerådet har flere gange rykket for udarbejdelse af denne handleplan, dog uden resultat.

Børnerådet opfordrer regeringen til at anlægge et langsigtet perspektiv på det børne- og ungepolitiske område. På en lang række områder er udviklingen af politik og konkrete tiltag præget af enkeltsagers appel og eksponering i medierne, men med stærkt varierende signifikans i forhold til de reelle problemstillinger, som børn og unge står overfor i det danske samfund. Løsningerne på disse problemer har derfor en tendens til at blive kortsigtede og svagt koordineret med øvrige, tilgrænsende indsatsområder.

Derfor er det Børnerådets holdning, at rege-

ringen bør udpege en minister med koordinationsansvar på det børne- og ungepolitiske områder. Ministeren skal blandt andet sikre, at lovgivning og andre initiativer på børne- og ungeområdet i højere grad baseres på kvalificeret forskning, herunder den bedst tilgængelige viden om effekter af indsatser, der retter sig direkte eller indirekte mod børn og unge.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Regeringen snarest udarbejder en samlet national handlingsplan for børn, som Danmark forpligtede sig til at gøre på Børnetopmødet i New York i 2002.*
- *Der tages en politisk beslutning om, hvilken minister der har det overordnede ansvar for koordineringen af børnepolitikken i Danmark.*

B. Børn og unges klagemuligheder

I sine konkluderende bemærkninger fra 2005 anbefalede Børnekomitéen, at Danmark inkorporerer Børnekonventionen i dansk lovgivning, og at Danmark styrker børn og unges retsstilling, klageret og -adgang, ved fx at udvide det nuværende Børneråds mandat.

Børnerådet og en bred vifte af organisationer på det børne- og ungefaglige område deler Børnekomitéens opfattelse af, at der er brug for at styrke retstillingen for børn og unge i Danmark. På for mange områder er børns formelle rettigheder og indflydelse enten ikke-eksisterende, svagt beskrevet, eller i praksis ikke anvendelige. Når det gælder de eksisterende klagemuligheder er der i vid udstrækning tale om klageadgange, der entydigt henvender sig til voksne, og som i for ringe grad besidder de nødvendige kompetencer til at håndtere børn og unges henvendelser. For få børn og unge benytter disse muligheder. Børnene *har* rettigheder – men i praksis *får* de ikke ret. Resultatet er, at alt for mange sager havner på gulvet og først tages op, når det er for sent.

På nogle felter er børn og unges retsstilling

særlig svag. Det gælder bl.a. på sundhedsområdet og på skole- og dagtilbudsområdet, hvor mekanismer til at sikre inddragelse og medbestemmelse i vid udstrækning er mangelfulde eller fraværende.

For at løse disse problemer opfordrer Børnerådet og organisationerne til, at der lovgives om etableringen af en statslig, uafhængig ombudsmyndighed forankret direkte under Folketinget. Myndigheden skal videreføre det nuværende Børneråds aktiviteter, men med et udvidet mandat. Institutionen skal udøve en aktiv fortalervirksomhed for alle børn og unge, særligt med henblik på at sikre og udvide børns rettigheder og deres adgang til at benytte sig af dem.

Institutionen, som her betegnes 'Børnetalsmanden', skal som sine væsentligste opgaver

- **udøve aktiv fortalervirksomhed for børn og unge**

Med udgangspunkt i FN's Børnekonvention skal Børnetalsmanden være en aktiv fortaler for børns rettigheder. Børnetalsmanden skal arbejde for alle børn, og særligt for udsatte børn og unge, herunder børn med særlige behov.

- **tilbyde hjælp og vejledning om rettigheder**

Børnetalsmanden skal være et let tilgængeligt tilbud om råd og vejledning i rettighedsspørgsmål af enhver art. Børnetalsmanden skal hjælpe børn og unge, så de får den nødvendige støtte til at komme videre med deres problemstilling.

- **vurdere enkeltsager på eget initiativ og efter henvendelse**

Børnetalsmanden skal have indsigtret i enkeltsager og på denne baggrund sikre børn og unge den bedst mulige sagsbehandling hos de relevante myndigheder. Børnetalsmanden skal kunne udtale sig om konkrete afgørelses lovlighed samt om lovens overensstemmelse med Børnekonventionen.

- **have besøgs- og indsigtsret overfor myndigheder og institutioner**

Børnetalsmanden skal have fri adgang til institutioner for børn og unge med henblik på at sikre børneperspektivet i institutionernes virke. Samtidig skal Børnetalsmanden have adgang til via aktindsigt at kunne vurdere og udtale sig om afgørelser, forvaltningsgange og politikker, som vedrører børn og unge.

- **videreføre Børnerådets nuværende mandat**

Børnetalsmand skal videreføre Børnerådets nuværende aktiviteter i fuldt omfang, sådan som de er beskrevet i Bekendtgørelse om et Børneråd. Børnetalsmanden skal sikres de nødvendige ressourcer til at løse sine opgaver.

Børnerådets mandat og økonomi

Børnerådet har siden etableringen i 1994 været finansieret via en grundbevilling på finansloven, suppleret siden 2006 med midler fra den såkaldte satspulje til drift og udvikling af henholdsvis Børne- og Ungepanelet samt Børneinfoen¹³. Herudover har rådet i begrænset omfang modtaget støtte til enkelte projekter fra privatsektorfonde.

Satspuljemidlerne bortfalder med udgangen af 2009, hvilket medfører en reduktion af rådets samlede økonomi med ca. en tredjedel.

TABEL: BØRNERÅDETS BEVILLINGER 2006 – 2010:

Mio. kr	2006	2007	2008	2009	2010
I alt	4,8	5,1	5,5	5,9	3,1
Heraf satspulje	1,7	1,6	1,8	2,1	0
Årsværk	6,3	7,0	7,0	7,4	-

¹³ Børneinfoen er projekt, som har til formål at oplyse børn og unge om deres rettigheder og samtidig sætte dem i stand til at drage fordel af deres rettigheder. Projektet består bl.a. af en hjemmeside og en række kampagneaktiviteter.

¹⁴ Børnerådets Børne- og Ungepanel 2008.

Det er Børnerådets vurdering, at de opgaver, som udstikkes i lovgrundlaget for rådet ikke kan løses tilfredsstillende inden for de rammer, der vil være til rådighed, når satspuljemidlerne bortfalder. Derfor opfordrer Børnerådet Folketinget til at tage stilling til rådets økonomiske situation med henblik på at etablere tilstrækkelig og langsigtet finansiering af de eksisterende aktiviteter.

C. Information om Børnekonventionen (Artikel 42 og Artikel 44, stk. 6)

Bekymrende få danske børn kender til Børnekonventionen, viser en undersøgelse, som Børnerådet i 2008 har foretaget blandt godt 1.150 elever i 7. klasse¹⁴. 18 pct. af de adspurgte børn har hørt om Børnekonventionen, og 15 pct. svarer, at de ved, hvad Børnekonventionen er. Det vil sige, at mindre end hvert femte barn har hørt om Børnekonventionen.

Af Artikel 42 følger en forpligtelse til at informere om Børnekonventionen til børn, forældre, faggrupper, lokale og nationale politikere mv. I denne forbindelse anbefalede Børnekomiteen, at Børnekonventionen systematisk indarbejdes i skolens pensum samt indgår i uddannelsen af professionelle og administrative medarbejdere, som arbejder for og med børn. Som det fremgår af regeringens 4. periodiske rapport, har regeringen ikke iværksat selvstændige initiativer for at leve op til denne anbefaling.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Undervisning i Børnekonventionen indgår som en obligatorisk del af grunduddannelserne på alle relevante professionelle uddannelser, så alle, der arbejder for og med børn, er omfattet (dommere, advokater, politi, kommunalt personale, sundhedspersonale etc.).*

- *Der sikres en relevant formidling af konventionens budskaber til børn gennem skolesystemet, ved at Børnekonventionen integreres i skolernes pensum for hele skoleforløbet.*
- *Kendskabet til Børnekonventionen udbredes på hovedsprogene blandt indvandrere og flygtninge i Danmark.*
- *De danske kommuner informeres om Børnekonventionen og deres forpligtelser i forbindelse med den praktiske indarbejdelse af konventionen.*

III. Generelle principper

A. Beskyttelse mod diskrimination (Artikel 2)

300-timers reglen

Den 1. april 2007 trådte et nyt beskæftigelsespolitisk redskab i kraft i Danmark – den såkaldte ”300-timers regel”. Reglen betyder, at når et ægtepar har modtaget kontanthjælp i to år eller mere, er det en betingelse for, at begge kan blive ved med at modtage kontanthjælp, at begge ægtefæller kan dokumentere, at de har haft 300 timers ordinært, udstøttet arbejde. Ellers kan de miste den ene kontanthjælp.

Børnerådet er af den opfattelse, at 300-timers reglen har store, utilsigtede følger for de børn, hvis familier rammes, og at reglen har en diskriminerende effekt, da den især rammer kvinder fra de etniske minoriteter. En undersøgelse fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd¹⁵ viser, at 95 pct. af de personer, der har fået frakendt kontanthjælp og 90 pct. af de af personer, som er i risiko for at miste kontanthjælpen, ikke er født i Danmark. Over en tredjedel taler ikke eller kun i ringe grad dansk. Undersøgelsen viser derudover, at omkring en tredjedel af de personer, der mister kontanthjælpen får et arbejde, mens en anden tredjedel bliver hjemmegående uden kontanthjælp. 20 pct. oplever ikke at kunne betale husleje, og over halvdelen låner penge af familie og venner.

Når familier udsættes for en så væsentlig

reduktion i deres disponible indkomst, kan det have ødelæggende konsekvenser for børnenes sociale og kulturelle vilkår, og dermed også for deres muligheder for at blive integreret i det danske samfund. Flere undersøgelser viser, at børn i familier med få penge har væsentligt ringere vilkår end andre børn, når det gælder deltagelse i fritidsaktiviteter og opbygning af sociale netværk. Det gælder i særlig grad børn af familier med etnisk minoritetsbaggrund, og blandt disse børn især pigerne¹⁶. Børnerådet ser derfor også med stor bekymring på regeringens planer om at udvide 300-timers reglen til 450 timer.

Kulturel diskrimination

Uddannelse, arbejde og foreningsliv spiller en stor rolle for indvandreres integration i det danske samfund. Men selvom der formelt set er lige adgang for alle borgere i Danmark, er der kulturer i disse systemer, som gør det vanskeligt for indvandrere at deltage på lige fod med andre borgere. En undersøgelse¹⁷ fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd viser således, at der tydeligvis er forhold, der forhindrer en del etniske minoriteter i at deltage i disse samfundsaktiviteter, og disse forhold kan blandt andet forklares med stereotype forestillinger om køn og etnicitet. Ifølge rapporten kan diskrimination fx forhindre etniske minoritetsunge i at få en praktikplads i forbindelse med en erhvervsfaglig uddannelse, og dermed gøre det vanskeligt for dem at gennemføre uddannelsen.

15 ”300-timers reglen. Betydningen af 300-timersreglen for gifte kontanthjælpsmodtagere”, Henning Bjerregård Bach & Brian Larsen, 14. juni 2008, SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 08:17.

16 ”Udsatte børns fritid. Et litteraturstudie”, Karen Margrethe Dahl, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 07:16, juni 2007.

17 ”Køn etnicitet og barrierer for integration. Fokus på uddannelse, arbejde og foreningsliv”, Karen Margrethe Dahl og Vibeke Jakobsen, København 2005, SFI, 05:01.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Regeringen følger de børn, der berøres af 300-timers reglen og sikrer, at børnene ikke isoleres, og den sociale ulighed ikke vokser. Dette skal ske i samarbejde med landets kommuner.*
- *Regeringen styrker indsatsen for at forhindre og fjerne alle former for de facto diskriminering af børn og unge af familier med etnisk minoritetsbaggrund og børn af flygtninge og asylsøgende familier.*

B. Barnets bedste (Artikel 3)

Børn og unge involveret i kriminalitet

I forhold til de børn og unge, der har begået en kriminel handling, er tonen i den offentlige debat blevet betydeligt skærpet. Der tales om behovet for mere konsekvens og længere straffe i stedet for om en social og pædagogisk indsats. Børnerådet er bekymret over den uforsonlighed og hårdhed, der præger debatten. De nye strømninger er i modstrid med det humanistiske grundsyn, der historisk set har præget dansk retspolitik. Dette er ikke foreneligt med idégrundlaget for Børnekonventionen, og det er ikke til gavn for børn og unge, der er på vej ind i en kriminel udvikling.

Forebyggende indsats for at holde børn og unge ude af kriminalitet

I foråret 2008 henvendte Børnerådet sig til Danmarks justitsminister og velfærdsminister for at få ministrene til at tage et initiativ, der kan få landets kommuner til i højere grad at beskytte børn og unge mod kriminalitet. Indsatsen mod ungdomskriminalitet har nemlig ikke nogen høj prioritet blandt størstedelen af landets kommunalbestyrelser, viser en gennemgang, som Børnerådet har foretaget. Kun otte af landets 98 kommuner stiller konkrete mål for at reducere kriminaliteten blandt børn og unge. Børnerådet mener,

at kommunerne skal vise, at de tager ungdomskriminalitet alvorligt ved at formulere konkrete målsætninger i den sammenhængende børne- og ungepolitik, som kommunerne siden 2006 har været forpligtet til at udarbejde.

Et velfungerende SSP-samarbejdet er et afgørende element i indsatsen mod ungdomskriminalitet. Men SSP-samarbejdet er ofte marginalt placeret og uden en stærk stemme i de kommunale forvaltninger. Det medfører blandt andet, at det forebyggende arbejde mod ungdomskriminalitet får en tilsvarende perifer rolle i de kommunale prioriteringer og beslutningsprocesser.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Lov om Social Service §19 – eller vejledningen til loven – ændres, så det sikres, at hver enkelt kommunes indsatser og målsætninger på ungdomskriminalitetsområdet fremgår af de kommunale børne- og ungdomspolitikker.*
- *Der etableres en landsdækkende vidensbank, der kan fungere som et inspirationskatalog for de kommunale forvaltningsgrene, der beskæftiger sig med unges kriminalitetsadfærd.*
- *Der etableres en sekretariatsfunktion for SSP-samarbejdet på nationalt niveau.*

C. Barnets ret til overlevelse og udvikling (Artikel 6)

Fattigdom og ulighed i sundhed

En OECD undersøgelse¹⁸ fra oktober 2008 viser, at 59.000 børn i Danmark lever i fattigdom. Det svarer til 4,9 pct. af alle børn i Danmark.

Fattigdom kan være en trussel mod det enkelte barns sundhed. Forskning har vist, at fattigdom øger risikoen for langvarige helbredsproblemer, psykosomatiske symptomer og funktionsnedsættelse¹⁹. Børnene har højere risiko for at mislykkes i skolen, blive afhængig af stoffer og begå kriminalitet. Derudover konkluderer en rapport fra Det

18 "Growing Unequal? Income Distribution and Poverty in OECD Countries", OECD, 2008.

19 "En ensom kamp. Et indblik i børns sundhed og trivsel i familier med få penge", Børnerådet og TrykFonden, juni 2006.

Økonomiske Råd²⁰, at børn, der vokser op i fattigdom, har forøget risiko for at blive fattige som voksne.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- Regeringen indfører en fattigdomsgrænse i Danmark. På den måde kan samfundsdebatten tage udgangspunkt i reelle tal og fakta frem for at bygge på myter og gætterier.
- Regeringen tager ansvaret for at sikre fattigdomsramte børn særlig hjælp og beskyttelse.

Vold

Hvert år dør i gennemsnit otte børn under 15 år som følge af forældrenes aktive eller passive mishandling. Tallet, der fremgår af en rapport fra 2003²¹, repræsenterer formentlig kun en del af det virkelige antal.

Mange børn, der opholder sig på krisecentre, har set deres mor blive udsat for voldelige overgreb, og 52 pct. af disse børn har selv været udsat for vold af familiemedlemmer, viser tal fra Landsorganisationen af Kvindekrisecentre, LOKK²². Uanset om barnet selv har været udsat for vold, eller om barnet alene har været vidne til vold mod sin mor eller far, må barnet betragtes som et offer med behov for hjælp. Studier af voldsramte børn viser, at følelsesmæssige reaktioner ved overgreb eller traumer er udtalte, selv om børnene er så små, at de ikke kan sætte ord på deres oplevelser. Med Folketingets satspuljeaftale fra oktober 2008 er det aftalt at udvide ordningen med psykologhjælp til børn på krisecentre, så også børn under seks år kan få gavn af den.

Børnerådet hilser aftalen velkommen, men finder det bekymrende, at den voldsramte mor eller far fortsat ikke har retsgaranti på psykologhjælp. Den voldsramtes forælders velbefindende har afgørende betydning for børnenes velbefindende og dermed deres udvikling.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Initiativer med fokus på vold mod børn bør afspejle den forståelse, at børn, som er vidner til vold mod en forælder, også er ofre for volden.*
- *Der nedsættes en undersøgelseskomité af eksperter, der skal undersøge alle børnedødsfald, hvor der er tvivl om dødsårsagen.*
- *Vold mod børn registreres både i kommunen, hos den praktiserende læge og på skadestuen, og oplysningerne gøres tilgængelige fra et centralt register.*

D. Barnets ret til medbestemmelse (Artikel 12)

Det er Børnerådets vurdering, at der stadig er langt igen, før Børnekonventionens Artikel 12 er fuldt implementeret i Danmark. Børnene selv vil gerne have mere medbestemmelse. En undersøgelse²³ viser, at seks ud af 10 børn vil have mere indflydelse på deres skolegang.

Alle kommuner er forpligtet til at udarbejde en sammenhængende børne- og ungepolitik. Politikkerne er i dag af meget ujævn karakter og kun de færreste kommuner har involveret børn og unge i udarbejdelsen, hvilket er beklageligt.

Børn og unges ønske om at blive involveret er et tilbud til demokratiet og til de lokale fællesskaber. Når voksne skaber de rigtige rammer for, at deres engagement og ekspertviden kan finde vej ind i de kommunale beslutningsprocesser, bliver kvaliteten af beslutningerne mærkbart styrket.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Regeringen pålægger kommunerne, at revisionen af børne- og ungepolitikkerne sker i samspil med kommunens børn og unge, og at udsatte børn og unge også involveres aktivt i denne proces.*

20 Vismandsrapporten, Dansk Økonomi, Det økonomiske Råd, 2006.

21 "A League Table of Child Maltreatment Deaths in Rich Nations", UNICEFs Børneforskningscenter i Firenze, 2003.

22 "LOKKs børnestatistik 2007. Børn på krisecentre", Eva Børjesson, Servicestyrelsen og LOKK, 2008.

23 "Medbestemmelse i skolen 2007. Børnerådets Børne- og Ungepanel", Børnerådet 2007.

IV. Retten til familieliv samt alternativ omsorg

A. Forældreansvarsloven (Artikel 9)

Børnerådet har deltaget i det lovforberedende arbejde omkring den nye forældreansvarslov og har fra start været positiv indstillet overfor loven, der trådte i kraft den 1. oktober 2007, idet konventionens Artikel 3 og 12 meget tydeligt kommer til udtryk i den nye lovgivning. Hovedhjørnesteinen i forældreansvarsloven er, at forældrene automatisk har fælles forældremyndighed. Hvor lovgivningen tidligere tog udgangspunkt i forældrenes ret til samvær, taler den nye lov om barnets ret til samvær med begge forældre. Domstolene har nu desuden mulighed for at knytte en børnesagkyndig til forberedelsen af forældreansvarssager, så der i højere grad end tidligere fokuseres på en forligsmæssig løsning på forældrenes tvist. Det vil sige, at forældreansvarsloven tager afsæt i barnets tarv, og dermed er den nye lovgivning som udgangspunkt bedre i overensstemmelse med Børnekonventionen end den tidligere lovgivning på området.

Forældreansvarsloven har i løbet af sit første år været udsat for en intens debat i medierne, hvor forskellige parter har præsenteret enkelt-sager, hvor loven efter deres mening har vist sig at have haft skadelige konsekvenser for de involverede børn. Børnerådet anerkender den bekymring, som disse sager har givet anledning til, men Rådet mener ikke, at loven bør revideres før der foreligger en tilbundsående undersøgelse af dens samlede effekter.

I forbindelse med vedtagelsen af loven aftalte

partierne (loven blev vedtaget med støtte fra samtlige partier i Folketinget) at iværksætte sådan en undersøgelse, således at resultaterne foreligger i 2011.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Regeringen afventer den planlagte evaluering af forældreansvarsloven i 2011, før regeringen tager initiativ til eventuelle ændringer af loven.*

B. Børn med forældre i fængsel (Artikel 9, stk. 4)

Der er mellem 4.000 og 7.000 børn i Danmark, hvis mor eller far sidder i fængsel. Tre pct. af alle børn har i løbet af barndommen oplevet at have en forælder, som blev idømt en ubetinget frihedsstraf²⁴. Børnene oplever forældrenes fængsling traumatiserende. De reagerer på samme måde som børn, der mister en forælder på grund af sygdom eller ved en ulykke, men de kan ikke være sikre på at få hjælp til at tackle sorgen.

Børnerådet er bekendt med, at der gennem de senere år er sket forbedringer for børn med forældre i fængsel, herunder besøgsforholdene. Men det er ikke alle børn af fængslede, der modtager hjælp, og der er fortsat behov for mere viden på området samt behov for en sammenhængende indsats over for børnene. Børnerådet har derfor i 2007 og 2008 sat fokus på problemet ved konferencer arrangeret i samarbejde med Foreningen Savn og Institut for Menneskerettigheder.

24 Børns Familier, Danmarks Statistik, 2008.

Børnerådet mener, at samfundet skal tage et ansvar for at hjælpe børn af fængslede. Det kan blandt andet ske ved, som man kender det fra Sverige, at udnævne en børnetillidsmand blandt de ansatte i hvert af landets fængsler. Tillidsmanden kvalificeres særligt og har ansvaret for at sikre gode besøgsforhold for de indsatte børn. Derudover mener Børnerådet, at det skal være en pligt at spørge de anholdte, om de har børn, og en pligt efterfølgende at kontakte familien med henblik på støtte til disse børn. Der skal samtidig strammes op på rammerne for børnenes besøg i fængslerne. En halv time om ugen er for lidt for et barn, der lider af savn. Mere tid vil gøre det lettere at bevare familiekontakten, som er til gavn for både den indsatte og barnet. Et interessant initiativ i denne sammenhæng er Kriminalforsorgens 'familiehus', Pension Engelsborg, som fokuserer på resocialisering via familiebehandling til både afsonere og deres familier. Implementeringen af familiebehandlingen startede i juni 2005, og en evaluering af projektets første tre år viser positive erfaringer.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Der vedtages en fælles standard for den information og de tilbud, som stilles til rådighed for indsatte familier.*
- *Der udnævnes en børnetillidsmand blandt personalet i alle kriminalforsorgens institutioner*
- *Der iværksættes en tværfaglig indsats og vidensdeling mellem politi, Kriminalforsorgen og socialforvaltningen for at sikre helhed og kvalitet i kontakten med og tilbud til indsatte familier og børn.*
- *Indsatte med børn afsoner så tæt på hjemmet som muligt, og besøgstiderne bør afspejle børns ret til direkte kontakt med forældrene.*
- *Afsoningsformer, der under afsoningen begrænser adskillelsen mellem forælder og barn, og som vægter den familiære resocialisering, prioriteres.*
- *Kriminalforsorgen i samarbejde med barnesag-*

kyndige opstiller en samlet børnepolitik for hele området, og at implementeringen af en sådan politik opprioriteres.

C. Familiesammenføring (Artikel 10)

Mindreårige udlændinge, hvis forældre bor fast i Danmark, kan få opholdstilladelse i landet efter reglerne om familiesammenføring, når en række betingelser er opfyldt. En af disse betingelser er, at barnet skal være under 15 år. I Børnekonventionens Artikel 1 defineres børn som mennesker under 18 år.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Regeringen sikrer, at de danske regler om familiesammenføring lever op til Børnekonventionens Artikel 1, hvilket betyder, at aldersgrænsen for familiesammenføring hæves fra 15 til 18 år.*

D. Anbringelse af børn (Artikel 9)

Af hensyn til barnets beskyttelse og udvikling kan det være til barnets bedste at blive adskilt fra sine forældre i en kortere eller længere periode. I Danmark anbringes ca. ni børn dagligt, således at omtrent 15.000 børn årligt er anbragt uden for hjemmet. En række undersøgelser viser dog, at sagsbehandlingen forud for anbringelserne ofte er mangelfuld, hvilket bl.a. er årsag til et bekymrende højt antal af ustabile anbringelser. En undersøgelse fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd²⁵ peger på, at 41 pct. af de unge, der anbringes hos plejeforældre, i døgnpleje eller på socialpædagogiske opholdssteder ikke får den stabilitet i deres omsorgsmiljø, som er hensigten med en anbringelse. Omkring en fjerdedel af anbringelserne bryder sammen kort tid efter, at de er etableret. Enten fordi den unge forlader anbringelsesstedet, eller fordi anbringelsesstedet må give op. Derudover oplever 15 pct. andre for-

25 "Sammenbrud i anbringelser af unge. Risikofaktorer hos de unge, forældre, anbringelsessteder og i sagsbehandlingen.", T. Egelund og K. Vitus, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 07:24, 2007.

mer for ustabilitet som f.eks. planlagte skift i anbringelsen.

En undersøgelse fra Ankestyrelsen²⁶ viser, at der er fejl i kommunernes behandling i to ud af tre sager om anbragte børn. Fejlene består ifølge undersøgelsen primært i, at kommunerne enten helt undlader at foretage de lovpligtige § 50 undersøgelser af børnenes samlede situation, eller at kommunerne udfører undersøgelserne usystematisk, mangelfuldt og uden at inddrage de børn, der er involveret i de pågældende sager.

I samme undersøgelse ser styrelsen på, i hvilket omfang kommunerne på baggrund af § 50-undersøgelserne udarbejder de ligeledes lovpligtige handleplaner for anbringelser. Også her er der problemer for kommunerne med at følge loven.

Endelig har Ankestyrelsen – på opfordring fra Børnerådet, UNICEF Danmark, Red Barnet og Børns Vilkår – i 2008 gennemført en landsdækkende undersøgelse af kommunernes overholdelse af de gældende krav til håndtering af henvendelser og underretninger til de sociale myndigheder fra borgere eller uddannet personale (fx lærere eller pædagoger) om børn, som mistrives i hjemmet²⁷. Undersøgelsen finder, at underretningerne i seks ud af ti tilfælde afklares inden for en måned, mens der i de resterende 40 pct. er tale om underretninger i sager, der allerede er i gang eller tidligere er afklaret. Børnerådet stiller sig tvivlende overfor, om undersøgelsen på dette punkt kan siges at afspejle den kommunale virkelighed. Det bør bemærkes, at der er tale om tal, som kommunerne selv har indrapporteret til Ankestyrelsen.

Rådet mener derfor, at disse undersøgelser med den ønskelige tydelighed bekræfter, at der er alvorlige problemer på anbringelsesområdet i Danmark. Foranstaltningerne og de forvaltningsmæssige procedurer omkring dem kan ikke siges at være til barnets bedste.

Det er Børnerådets vurdering, at der er brug for et kraftigt fokus på området. Først og fremmest skal regering og kommuner sikre en så god og omfattende forebyggende indsats som muligt. Lovgivning og dokumenteret viden har meget svært ved at slå igennem på området. På trods af gode intentioner i lovgivningen er der behov for en markant opkvalificering af det faglige personale og på ledelsesniveau, både i forvaltningerne, på bosteder og institutioner.

Den forskningsbaserede viden på området skal have en fremtrædende rolle i beslutningsprocesser på alle niveauer. Kvantitativ og kvalitativ forskning på området skal styrkes og udvikles, så politikere, forvaltere og praktikere får det bedst mulige grundlag at træffe beslutninger på.

Det vil desuden være nødvendigt at sikre de sociale myndigheder adgang til at gennemføre undersøgelser af barnets forhold jf § 50 og § 51 i Lov om Social Service, uanset om der kan opnås forældresamtykke til undersøgelserne. Selvom det er ønskværdigt, at forældrene er indforstået med myndighedernes intervention, så bør et manglende samtykke ikke resultere i, at sagen trækkes i langdrag. Derfor skal § 50 i Lov om Social Service tilpasses, således at ”afgørelse [om gennemførelse af § 50-undersøgelser] så vidt det er muligt træffes med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren”. Omdrejningspunktet bør være, hvad der er bedst for barnet, og ikke om forældremyndighedsindehaveren har givet sit samtykke eller ej.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- Regeringen sikrer, at kommunerne overholder Lov om Social Service og efterlever lovens hensigter.
- Fagpersonalet på det socialfaglige område får opkvalificeret deres viden i forhold til børns liv og udvikling, og styrkes i at arbejde systematisk, således at de bliver i stand til at leve op til lovgivningens dokumentationskrav.

26 ”Ankestyrelsens praksisundersøgelser. Anbringelse af børn og unge. Januar 2008.” Ankestyrelsen, 2008.

27 ”Ankestyrelsens undersøgelser. Kommunernes reaktioner ved underretninger m.v. om børn og unge. April 2008” Ankestyrelsen, 2008.

- Den forskningsbaserede viden på området løbende opdateres og udvides.
- Enhver politisk og administrativ beslutningsproces altid inddrager den bedst tilgængelige forskningsbaserede viden på området.
- Af hensyn til barnets bedste bør Lov om Social Service § 50 lempes, så § 50 undersøgelser kan iværksættes uden forældrenes samtykke. Målet skal være, at hjælpeforanstaltningerne sættes ind tidligere i de sager, hvor der er behov, og hvor forældrene ikke vil give samtykke til en undersøgelse.

E. Inddragelse af barnets mening og barnets klagemuligheder (Artikel 9, stk. 2 og Artikel 12)

Ifølge Lov om Social Service har kommunerne pligt til at høre alle børn, inden der træffes en afgørelse, der berører dem. Fra barnet er 12 år, har det ret til at klage over valg af anbringelsessted og ændring af anbringelsessted. Når et anbragt barn fylder 15 år opnår det partsstatus i sin egen sag samt mulighed for gratis advokatbistand i forbindelse med flytning eller hjemtagelse fra et anbringelsessted. Samtidig får barnet ret til at se sagens akter og til at udtale sig, inden der træffes afgørelse i sagen.

Børn har således – i et vist omfang, og formelt set - ret til at blive hørt og inddraget i deres sociale sag. I praksis er der imidlertid betydelige problemer med at give børnene reel indflydelse. Det er således langt fra alle børn, der får tilbudt en samtale med en sagsbehandler i forbindelse med behandling af deres anbringelsessag. I 1994 fik blot 54 pct. af 7-11-årige børn, som skulle anbringes uden for eget hjem, tilbud om en samtale som led i sagsbehandlingen²⁸. I 2002 blev det konstateret, at kun 44 pct. af børnene, som i 7-års alderen var anbragt, havde fået tilbudt en samtale med sagsbehandlere om, hvorfor de skulle anbrin-

ges. Det er et forhold, som Børnerådet også redegjorde for i sin forrige supplerende rapport til FN's Børnekomité.

Den seneste praksisundersøgelse fra Ankestyrelsen²⁹ viser, at samtalerne stadig ikke gennemføres i tilstrækkeligt omfang til trods for, at der er afsat midler til området, og at alle landets kommuner i de senere år, gennem efteruddannelse af deres sagsbehandlere, har haft fokus på "den gode børnesamtale".

Børnerådet mener ikke, at bestemmelserne i Lov om Social Service vedrørende børns ret til at blive hørt i anbringelsessager lever op til Børnekonventionens krav om inddragelse. Det er rådets opfattelse, at den gældende 15-års grænse for opnåelse af partsstatus i dag er sat for højt. Ud fra et modenhedskriterium vil mange børn under 15 år, som lever under utilfredsstillende forhold udmærket kunne være part i deres egen sag, ikke mindst med hjælp af egen advokat.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Aldersgrænsen, for hvornår barnet er part i sin egen sag, sættes ned til 12 år, med de partsbeføjelser dette således afstedkommer, f.eks. aktindsigt og gratis advokatbistand.*
- *Regeringen sikrer, at kommunerne overholder Lov om Social Service, således at de lovpligtige børnesamtaler gennemføres i alle sager vedrørende anbringelse – også i sager, som involverer helt små børn.*

Børnerådet udarbejdede i oktober 2003 et notat til Folketingets Retsudvalg om børns klagemuligheder, der gjorde det klart, at børn under 15 år stort set ingen muligheder har for at klage, når de er part i en social sag. En ændring i Lov om Social Service har, som det fremgår ovenfor, forbedret klagemuligheden for børn i de sociale sager en smule, idet børn fra 12 år nu kan klage over

28 "Når børn og unge anbringes. En undersøgelse af kommunernes praksis i anbringelsessager", Anne-Dorthe Hestbæk, Socialforskningsinstituttet, 1997.

29 "Ankestyrelsens praksisundersøgelser. Anbringelse af børn og unge", Ankestyrelsen, 2008.

anbringelsessted eller over ændring af anbringelsessted. Men dette er ikke tilstrækkeligt. Der er stadig en række områder, hvor alle børn uden nogen nedre aldersgrænse bør være klageberettigede.

Børnerådet anbefaler derfor, at

- *Regeringen arbejder målrettet for at styrke børns adgang til at klage, således at børns retssikkerhed og handlemuligheder styrkes, når de er en del af en social sag i kommunen.*

F. Anbragte børn (Artikel 20)

I 2007 kortlagde Ankestyrelsen anbringelser af børn og unge i Danmark³⁰. Statistikken viser, at knap 15.000 børn og unge er anbragt uden for hjemmet. I 2007 traf kommunerne 3.245 nye afgørelser om at anbringe et barn eller en ung uden for hjemmet. Unge mellem 12 og 17 år tegner sig for 70 pct. af disse nye anbringelser. 10 pct. af de nye anbringelser tæller helt små børn op til tre år, mens 20 pct. gælder børn mellem fire og 11 år. Set ud fra den eksisterende forskningsmæssige viden er der mangel på dokumentation om anbringelsernes effekter. Børnerådet mener, at det er problematisk, at der intet fagligt belæg er for at antage, at en anbringelse af et barn er bedre end ingen anbringelse. På samme vis mangler der forskningsbaseret viden om betydningen af barnets alder i forhold til en anbringelses effekt.

I sine generelle bemærkninger fra 2005 peger FN's Børnekomité på³¹, at staten har pligt til at sørge for, at "de decentrale myndigheder har de nødvendige økonomiske, menneskelige og andre ressourcer til at [...] implementere konventionen." Men alt for ofte strides stat og kommuner om ansvaret for de udsatte børn, og det

er en diskussion, hvor børnene og de unge ofte ender som kasterbold.

Et eksempel på dette problem ses i Ankestyrelsens anbringelsesstatistik, der viser, at der i 2007, ligesom i året før, var et fald i antallet af afgørelser om anbringelse af børn og unge i årets sidste måneder. En spørgeskemaundersøgelse fra Dansk Socialrådgiverforening³² bekræfter denne tendens, og hver anden socialrådgiver svarer i undersøgelsen, at økonomiske hensyn spiller en større rolle end socialfaglige vurderinger i anbringelsessager.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Regeringen tager initiativ til, at den forskningsbaserede viden om anbringelsesområdets forskellige foranstaltninger udvikles og styrkes, så der opnås større sammenlignelighed og overblik.*
- *Regeringen sikrer, at kommunerne overholder Lov om Social Service og efterlever lovens hensigter, så det i højere grad er hensynet til barnets bedste, der ligger til grund for en afgørelse om anbringelse eller ikke anbringelse og ikke hensyn til eksempelvis kommunens økonomi.*

Tilsyn med det anbragte barn (Artikel 25)

Der føres to forskellige tilsyn i forhold til anbragte børn og unge; det individuelle tilsyn, der retter sig direkte mod de anbragte børn og unge, og det generelle tilsyn, der retter sig mod institutionen. Det er den kommune, hvori opholdsstedet ligger, som ifølge Lov om Social Service skal føre tilsyn med, at opholdsstedet lever op til de vilkår, det er godkendt på grundlag af. Landsforeningen af Opholdssteder har spurgt 133 af sine medlemmer til disse tilsyn, og 28 pct. af opholdsstederne svarer, at de slet ikke har haft tilsynsbesøg i 2007, 28 pct. har haft ét tilsynsbesøg, 17 pct. har haft to

30 "Ankestyrelsens statistikker. Børn og unge anbragt uden for hjemmet. Årsstatistik 2007", Ankestyrelsen, september 2008.

31 United Nation, General Comment no. 5 (2003) pkt. 40 og 41.

32 "Undersøgelse om økonomi og faglighed i børnesager. Hver anden socialrådgiver har oplevet, at økonomien afgør indsatsen i børnesager, og at det forringer deres mulighed for at varetage barnets tarv." Dansk Socialrådgiverforening, 2008.

tilsynsbesøg, mens 27 pct. har haft tre eller flere tilsynsbesøg.

Det individuelle tilsyn ligger hos den anbringende kommune. Kommunen skal føre løbende kontrol med og sikre, at anbragte børn og unge trives og udvikler sig i henhold til handleplanernes intentioner. Ifølge Lov om Social Service skal kommunen gennemføre et sådan tilsyn minimum én gang om året. Børnerådet mener, at dette er for lavt sat, da kommunen ved hyppigere tilsyn kan tage eventuelle problemer og u hensigtsmæssige udviklinger i opløbet. En undersøgelse fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd fra 2004³³ viser, at 13 pct. af de 0-7-årige anbragte børn modtager tilsynsbesøg sjældnere end hvert halve år. Ved 19 pct. af besøgene tales der sjældent eller aldrig med barnet.

En anden undersøgelse fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd³⁴ viser desuden, at selvom børnene bliver anbragt uden for hjemmet, så har de anbragte børn fortsat betydelige helbredsmæssige, psykiske, sociale og skolemæssige problemer. De mister ofte kontakt til familien, og forældrene er væsentligt dårligere stillet end forældre til jævnaldrende børn. 89 pct. af de anbragte børn har psykiske problemer, koncentrationsproblemer, taleproblemer eller konflikter med lærere eller andre elever. Knap halvdelen af de anbragte børn modtager specialundervisning, mens tallet for ikke-anbragte børn kun er på ni pct. Børnerådet mener, at hyppigere tilsyn vil synliggøre børnenes forhold tidligere og dermed øge mulighederne for at yde den rette indsats.

I et notat til Socialministeriet dateret 5. maj 2003 om tidligere anbragtes bud på kvalitet i anbringelsen, anbefaler TABUKA, Landsforeningen af nuværende og tidligere anbragte, at der etable-

res et forsøg med kontaktpersoner for alle anbragte børn. Forsøget skal afklare kontaktpersonordningens form, så det ikke blot bliver en voksen mere i barnets liv der derved skaber uklarhed om kompetencer og opgaver.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Alle anbragte børn får deres egen kontakt-/tillidsperson, der uafhængigt af de anbringende myndigheder kan tale barnets sag, lytte til barnet og bidrage til at skabe kontinuitet på trods af skift i anbringelsessted.*
- *Det individuelle tilsyn med de anbragte børn og unge foretages hyppigere, og kvaliteten af tilsynet højnes.*
- *Tilsynet med institutioner og plejefamilier gøres uvildigt for at undgå en eventuel sammenblanding af interesser.*

G. Børns ret til beskyttelse mod vold (Artikel 19)

I 1997 blev revselsesretten afskaffet i Danmark. Men der er stadig børn og unge, der tror, at forældre gerne må slå deres børn, viser en af Børnerådets panelundersøgelser³⁵. Undersøgelsen viser også, at 13 pct. af børnene i Danmark oplever at blive slået i hjemmet, og at lige så mange børn bliver truet med korporlig afstraffelse. 40 pct. af børnene oplever, at deres forældre tager hårdt fat i dem, og en fjerdedel af disse oplever det jævnligt. Hvert femte barn kender til andre børn, der bliver truet med fysisk afstraffelse, mens 16 pct. har kendskab til andre børn, der bliver slået. Halvdelen af børnene oplever jævnligt at få meget skældud.

33 "Små børn anbragt uden for hjemmet. En forløbsundersøgelse af anbragte børn født i 1995", Tine Egelund, Anne Dorte Hestbæk og Dines Andersen, Socialforskningsinstituttet, København 2004.

34 "Anbragte børns sundhed og skolegang. Udviklingen efter anbringelsesreformen", Mai Heide Ottosen og Pernille Skovbo Christensen, SFI – Det nationale Forskningscenter for Velfærd 08:21, september 2008 og "Anbragte børns udvikling og vilkår", Tine Egelund, Dines Andersen, Anne-Dorthe Hestbæk, Mette Laustsen, Lajla Knudsen, Rikke Fuglsang og Fredrik Gerstoft, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, oktober 2008.

35 "Opdragelse 2007. Børnerådets Børne- og Ungepanel", Børnerådet 2007.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Regeringen styrker oplysningsindsatsen over for børn om retten til en opvækst uden fysisk og psykisk straf samt om mulighederne for at søge hjælp og støtte hos myndighederne.*

Som nævnt tidligere i denne rapport er der årligt otte børn under 15 år, der dør som følge af forældrenes aktive eller passive mishandling. Tallet, der fremgår af en rapport fra 2003³⁶, repræsenterer formentlig kun en del af det virkelige antal. Og som Børnerådet gjorde opmærksom på i sin forrige rapport til FN's Børnekomité, er der brug for yderligere tiltag, der kan stoppe volden mod børn i Danmark.

Børnerådet anbefaler derfor, at regeringen iværksætter en række initiativer, der kan fungere som supplement til regeringens "Handlingsplan mod børnemishandling", som socialministeren lancerede i 2004:

- *En central registrering af anmeldelser om vold mod børn.*
- *Et ekspertteam, der står til rådighed for de ansvarlige myndigheder, der skal handle på baggrund af underretning om børnemishandling, og som også af egen drift kan tage initiativer*
- *Grundig vidensformidling både i grund- og efteruddannelse inden for social- og sundhedssektoren og det pædagogiske område samt udarbejdelse af retningslinjer ud fra opdateret viden.*

H. Beskyttelse mod seksuelt misbrug (Artikel 19 og 34)

Børnerådet anerkender, at regeringen i indværende periode har gennemført en række initiativer af såvel praktisk som af lovgivnings- og forskningsmæssig art, der væsentligt forbedrer børns sikkerhed på dette område.

Der er nu i høj grad brug for en ajourføring

og opdatering af "Regeringens handleplan om bekæmpelse af seksuelt misbrug mod børn" fra august 2003.

En fornyet handleplan bør styrke undervisnings- og uddannelsespolitiske initiativer på området. Kun ved grundig indføring i emnet allerede under studierne kan de relevante erhvervsgrupper (lærere, pædagoger, sundhedspersonale etc.) medvirke til forebyggelse og løsning af problemerne.

Erfaringer viser fortsat, at svigtede og misbrugte børn har meget vanskeligt ved at opnå den hurtige og relevante hjælp, som de har krav på efter Lov om Social Service, se afsnit IV C om anbringelse af børn. Anbefalingerne i afsnit IV C er derfor i høj grad relevante på dette område også, særligt vedrørende de lovpligtige § 50 undersøgelser.

Børn, der er involveret i sager om seksuelt misbrug og vold, skal behandles skånsomt og med respekt for deres særlige forudsætninger. De har ret til beskyttelse, mens der foretages undersøgelser og sagen efterforskes, ret til at vidne under forhold, som tilgodeser deres bedste, samt ret til langvarig psykosocial støtte, hvis dette er fornødent. For at fremme en helhedsorienteret behandling af sagen og for samtidig at undgå, at børnene skal transporteres rundt til mange forskellige instanser, har Børnerådet længe anbefalet, at procesforløbet i disse sager samles geografisk hensigtsmæssigt. Det er Børnerådets opfattelse, at en helhedsorienteret løsning af problemet kræver fælles ejerskab og ansvar, placeret hos de relevante, samarbejdende myndigheder. Som forudsætning herfor skal et formaliseret samarbejde etableres mellem relevante forvaltninger i primærsektoren, sundhedsvæsenet, politi og domstole.

I Island³⁷ og USA (San Diego modellen) er der gennem en årrække arbejdet med de såkaldte *Children's Houses*, og i Sverige og Norge er der også gjort erfaringer med forskellige typer af

36 "A League Table of Child Maltreatment Deaths in Rich Nations", UNICEFs Børneforskningscenter i Firenze, 2003.

37 http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&id=63&module_instance=12.

*Barnahus*³⁸. I Danmark er der i 2007 på Århus Universitetshospital Skejby etableret et *Center for Børn udsat for Overgreb (CBO)*³⁹ i et samarbejde mellem Østjyllands Politi, Retsmedicinsk Institut og sygehusets Børneafdeling. På sygehuset er der fælles lokaler, hvor undersøgelse og behandling af børn udsat for overgreb kan foregå. Samarbejdet med de kommunale forvaltninger er imidlertid ikke formaliseret endeligt. I København har *Rigshospitalets Team for Seksuelt Misbrugte Børn* gennem nogle år indhøstet erfaringer med en begrænset form for tværsektoriel tilgang til problemet.

Børnerådet anbefaler på denne baggrund, at

- *Regeringen evaluerer og ajourfører ”Regeringens handleplan om bekæmpelse af seksuelt misbrug mod børn” fra august 2003.*
- *Regeringen styrker undervisnings- og uddannelsespolitiske initiativer i forhold til de relevante erhvervsgrupper for varigt at øge beskyttelsen af børn, herunder særligt af børn med handicap.*
- *Regeringen, på baggrund af erfaringer indhøstet i udlandet og i Danmark, medvirker til etableringen af en tværsektoriel, helhedsorienteret og børneperspektiveret behandling af børn, der har været udsat for seksuelle overgreb og for vold.*

38 ”Det bliver nog bättre för barnen...” Slutrapport i utvärderingen af nationell försöksverksamhet med barnahus 2006-2007. Karsten Åström och Annika Rejmer, Research Report in Sociology of Law, Lund University 2008:7.

39 http://www.sundhed.dk/wps/portal/_s.155/1918?_ARTIKELGRUPPE_ID_=1051071105143803.

V. Børns sundhed, trivsel og velfærd

A. Generel trivsel

Danske børn lægger især vægt på de nære sociale relationer⁴⁰; gode venner og en sød familie med nærværende voksne. En tredjedel af børnene synes dog, at en eller begge forældre tit er stressede, og det oplever børnene som et problem, da de ønsker tid sammen med forældrene i hverdagen, hvor de kan lege, hygge og snakke sammen.

Børnerådets undersøgelser viser⁴¹, at en tredjedel af eleverne i 6. klasse oplever, at de ofte eller altid skiller sig ud fra deres klassekammerater, og de synes, at de trives mindre godt end deres klassekammerater. Undersøgelsen viser også, at der er stor forskel på, i hvilket omfang anden etnisk baggrund end dansk og religion synes at have betydning; børn med dansk baggrund synes ikke at tillægge etnicitet særlig stor betydning. De børn, der selv tilhører minoritetsgruppen oplever anden etnisk baggrund som en langt mere betydningsfuld forskellighed.

Børns mentale sundhed er også undersøgt i Børnerådets Børne- og ungepanel i 2009⁴². Undersøgelsen viser, at mere end hver fjerde elev oplever at have hovedpine mindst ugentligt, at mere end hver femte elev mindst en gang om ugen har følt sig trist eller deprimeret, og at hver fjerde oplever at være stresset ugentligt eller oftere. Mere end hver tredje elev har taget hovedpinepiller inden for de seneste par uger; 22 pct. har taget hovedpinepiller én gang og 14 pct. flere gange. Der er også mange elever, der

ikke oplever at være trygge i deres omgivelser – afhængigt af tid og sted varierer andelen fra ca. halvdelen til 80 pct. Der ses i undersøgelsen mange og stærke sammenhænge mellem forskellige symptomer eller reaktionsmåder, hvilket indikerer, at der sjældent er tale om et isoleret trivsels- eller mentalt sundhedsproblem. Børnene fortæller, at meningsfulde sociale relationer, særligt de familiære, har en stærk indvirkning på børns livskvalitet.

Regeringen nedsatte i december 2005 Familie – og Arbejdslivskommissionen. Kommissionen havde blandt andet som hovedformål at identificere og analysere de væsentligste barrierer for danskernes mulighed for at skabe en god balance mellem familie- og arbejdslivet. Kommissionens arbejde resulterede i maj 2007 konkret i 31 anbefalinger med direkte og/eller afledet forbedringer for børn og unge.

Børnerådet anbefaler på denne baggrund, at

- Regeringen indarbejder anbefalingerne fra arbejds- og familielivskommissionen i videst mulige omfang til fordel for børn og unge, således at:
- Alle forældre får en lovfæstet ret til at passe deres barn på barnets første sygedag.
- Arbejdsmarkedets parter aftaler frihed med løn i flere dage i forbindelse med børns sygdom.
- Forældre til børn under 14 år får en lovfæstet ret til at holde mindst to ugers ferie med deres børn hvert år.

40 "Portræt af 5. klasse. Børnerådets Børne- og Ungepanel", Børnerådet, januar 2007.

41 "Forskelligheder og fællesskab. Børnerådets Børne- og Ungepanel", Børnerådet 2008.

42 "Mental sundhed 2009 – at føle man er noget værd". Børnerådet 2009.

B. Mærker for livet

Sammen med Det Etske Råd har Børnerådet udgivet undervisningshæftet ”Mærker for Livet”⁴³, der henvender sig til unge i folkeskolens 9.-10. klasser. Mærker for livet er kropslige indgreb, der ikke tjener et medicinsk formål, fx tatoveringer, piercing, omskæring og scarificering. Formålet med hæftet er at rejse en etisk debat og motivere til aktiv stillingtagen vedrørende de mærker, man kan give sin krop, og som ikke, eller kun meget vanskeligt, kan fjernes.

Piercing

Børnerådet og Det Etske Råd afholdt i maj 2007 en debatdag om unges forhold til krop og udseende udsprunget af livsstil og tilhørsforhold. Hovedtemaet for debatdagen var indgreb i kroppen uden medicinske formål, herunder omskæring af drenge, piercing og tatovering samt kosmetiske operationer. Rådenes mål med debatdagen var at sætte fokus på baggrunden for at ændre på kroppen, og at skabe rammerne for en diskussion af, hvem der sætter grænser – eller bør sætte grænser, særligt i forhold til børn og unge.

Debatten afdækkede, at der ifølge manges mening er store mangler på området. Bl.a. efterspurgte piercing- og tatoveringsmiljøet selv en øget regulering af bl.a. hygiejnekrav til de klinikker, der i dag udfører tatoveringer og piercinger, samt fastsættelse af aldersgrænser. Området er i dag ikke underlagt regulering fra sundhedsmyndighedernes side, og der udføres ikke nogen form for kontrol af miljøet, ligesom der ikke er fastsat alderskrav i lovgivningen for piercinger.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- Regeringen indfører aldersgrænser for at få udført piercinger, eventuelt visse former for piercing.
- Regeringen fastsætter rammer for piercing- og tatoveringsvirksomhed, herunder krav til hygiejne og om kontrol-/tilsynsbesøg på klinikkerne.

Omskæring

Spørgsmålet om omskæring af drenge dukker op med jævnlige mellemrum, og grundlæggende handler diskussionen om barnets ret til selv at bestemme over sin egen krop. I den debat er Børnerådet fortaler for børns rettigheder, som de er beskrevet i Børnekonventionens Artikel 24.

Børnerådet finder, at ethvert indgreb i et barns krop uden medicinsk formål udgør en krænkelse af de rettigheder og friheder, alle børn har.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- Alle voksne nøje overvejer fordele og ulemper forbundet ved at tillade og at foretage disse indgreb i barnets krop.
- Der gøres en grundig oplysningsindsats om dette og beslægtede emner (piercing, tatovering etc.), der rettes mod såvel børn som voksne.
- Omskæring af drengebørn fremover alene tillades fra barnets fyldte 15. år, og at indgrebet i overensstemmelse med sundhedslovgivningens bestemmelser gøres afhængigt af et informeret samtykke.⁴⁴

C. Overvægt og fysisk inaktivitet

Op mod hvert femte danske barn vejer for meget, og børnenes overvægt har både fysiske og psykiske konsekvenser. Overvægt i barneårene øger risikoen for alvorlige sygdomme senere i

43 ”Mærker for livet. Tatovering, piercing og omskæring. Et undervisnings- og demokratiprojekt for 9. og 10. klasser. Tilrettelagt af Det Etske Råd og Børnerådet”, Det Etske Råd og Børnerådet, 2008.

44 § 17: En patient, der er fyldt 15 år, kan selv give informeret samtykke til behandling. Forældremyndighedens indehaver skal tillige have information, jf. § 16, og inddrages i den mindreåriges stillingtagen. (Ved informeret samtykke forstås et samtykke, givet på grundlag af fyldestgørende information fra sundhedspersonens side.).

livet, og overvægtige børn rammes ofte af lavt selvværd og er ekstra udsatte for mobning⁴⁵.

Hver 10. elev i 8. klasse betegner sig selv som overvægtig, viser en af Børnerådets panelundersøgelser⁴⁶. Et flertal af disse børn bliver mobbet, føler sig ensomme og er ofte kede af det.

Undersøgelsen viser også, at alle er enige om, hvem der skal træde til med hjælp, så børnene kan tabe sig. Det skal primært de overvægtige selv og deres forældre, men også venner og sundhedsplejersken har en rolle at spille i denne sammenhæng, mener eleverne.

Børnerådet, der i 2007 var medinitiativtager til konferencen "24 aktive timer i de fysisk inaktive børns tjeneste" mener, at en del af problemet med børns overvægt skyldes børnenes manglende aktivitet og motion i dagligdagen. Det er derfor nødvendigt at se bredt på de rammer, som børn, uanset social baggrund, færdes i til daglig. Fx på cykelstien, i skolegården eller på fritidshjemmet. Børnene kan ikke selv løse problemet med inaktivitet. Alle har en opgave i at understøtte og udvikle børns fysiske aktivitet og sundhed, men det kan kun gøres, hvis grundlaget og rammerne er til stede.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Regeringen styrker indsatsen mod overvægt blandt børn i Danmark.*
- *Regeringen sikrer gode sundhedstilbud, som alle børn og unge i dagtilbud, skoler og fritidstilbud kan benytte sig af. Sundhedsfremmende initiativer skal medtænkes som en naturlig del af dagligdagen. Der skal dels tænkes i adgang til sundheds-personale, dels adgang til frugt, grønt, sund mad og drikke samt skabes mulighed for kropslig udfoldelse.*
- *Børn beskyttes mod reklamer for usunde spise- og drikkevaner.*

D. Børn og unges alkohol- og rygevaner

Skadevirkningerne ved rygning og ved tidlig rygestart er velbelyste, og Børnerådet støtter initiativer, der sigter mod yderligere at mindske forbruget af tobak blandt børn og unge, herunder tiltag, der kan udsætte rygestarten. Rådet støttede derfor også den lovændring, der i efteråret 2008 hævede aldersgrænsen for salg af tobak til 18 år. Rådet tror på, at lovændringen vil føre til færre rygere blandt børn og unge i Danmark.

Børnerådet har opfordret sundhedsministeren til at overveje tilsvarende regler for alkohol⁴⁷, således at der også indføres forbud mod salg af alkohol til personer under 18 år. Skadevirkningerne ved alkohol og tidlig alkoholdebut er ligeledes velkendte, og et fælles forbud vil sende et klart signal til børn og unge om samfundets holdning til både tobak og alkohol. Det vil endvidere være gavnligt for kendskabet til og forståelsen af reglerne omkring tobak og alkohol, at der ikke opereres med forskellige aldersgrænser.

Sundhedsstyrelsen vurderer⁴⁸, at indførelsen i 2004 af forbuddet mod salg af alkohol til personer under 16 år væsentligt har reduceret 15-åriges og 14-åriges køb af alkohol. Børnerådet har den opfattelse, at et forbud mod salg af alkohol til personer under 18 år yderligere vil fortsætte den positive udvikling, der efter alt at dømme har været forbundet med forbuddet mod salg til personer under 16. Alkoholindtaget er dog stort blandt børn og unge under 16 år, og danske unge er fortsat blandt de mest drikkeende i Europa⁴⁹.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Aldersgrænsen for salg af alkohol hæves til 18 år*

45 Sundhedsstyrelsens kampagne "En lettere barndom", www.enletterebarndom.dk

46 "Sundhed i 8. klasse. Børnerådets Børne- og Ungepanel.", Børnerådet 2005.

47 Høringsvar vedr. forslag til lov om ændring af forskellige tobakslove, Børnerådet den 11. marts 2008, j.nr. 3.4-2006-1133.

48 "Undersøgelse af 11-15-åriges livsstil og sundhedsvaner 1997-2006", Sundhedsstyrelsen.

E. Social ulighed og sundhed

Forskning har vist, at fattigdom som et element af social ulighed øger risikoen for langvarige helbredsproblemer, psykosomatiske symptomer og funktionsnedsættelse⁵⁰. Børnene har højere risiko for at mislykkes i skolen, blive afhængig af stoffer og begå kriminalitet.

Der henvises til denne rapports afsnit III.C.

F. Psykisk syge børn og unge

Der savnes viden om forekomsten og karakteren af psykiske problemer blandt børn og unge. Særligt med hensyn til angstlidelser findes der ikke noget nøjagtigt tal, men undersøgelser i udlandet finder, at mellem 10 og 17 pct. af alle børn udvikler en angstlidelse, som påvirker deres hverdag i væsentlig grad.⁵¹ *Copenhagen Child Anxiety Project*⁵² på Københavns Universitet har indledt en forskningsindsats, der sigter mod at belyse problemet bedre.

Nationale og internationale undersøgelser indikerer, at 10-15 pct. af børn og unge har psykiske vanskeligheder, hvoraf kun en mindre andel har behov for psykiatrisk udredning eller behandling. Ifølge Sundhedsstyrelsen⁵³ er der dog behov for en udbygning af den børne- og ungdomspsykiatriske kapacitet og styrelsen anbefaler, at der stiles mod en kapacitetsudbygning svarende til, at 1-2 pct. af børne- og ungepopulationen kan få et tilbud i børne- og ungdomspsykiatrien mod de nuværende 0,8 pct.

Psykisk syge børn og unge på venteliste

Antallet af børn, der bliver henvist til psykiatrisk

behandling, er steget med 163 pct. siden 1996, og aldrig tidligere er så mange børn og unge blevet behandlet for psykiske lidelser på danske sygehuse. I 2007 blev 11.665 børn og unge behandlet mod 10.998 året før. Ventelisterne for de psykisk syge børn vokser også. I 2007 var mere end 3.000 børn på venteliste til behandling for en psykisk lidelse⁵⁴.

Sundhedsministeren har indført en behandlingsgaranti for psykisk syge børn og unge, der giver børnene ret til udredning og behandling i den private sektor, hvis de ikke kan få en plads på et offentligt sygehus inden for to måneder. Ifølge Sundhedsstyrelsens rapport venter halvdelen af de henviste børn og unge mere end to måneder. Ved udgangen af 2007 havde 208 børn ventet mere end et år på behandling. Børnerådet frygter, at en eventuel behandlingsgaranti ikke vil afhjælpe problemet, da der kun er et begrænset antal børne- og ungepsykiatere og sygeplejersker, og dem vil det offentlige og private blot komme til at konkurrere om. Derudover er der en risiko for manglende faglighed i det private system, da der ikke kræves autorisation for at drive en klinik. Derfor bør sundhedsministeren som supplement til behandlingsgarantien finde andre, permanente løsninger på problemet, for eksempel ved en større indsats i kommunernes PPR rådgivning. Blandt andet kunne PPR rådgivningerne med en styrket indsats over for ADHD diagnosticerede børn afhjælpe en del af problemet. Dette kræver en klar kompetenceafgrænsning.

Børn indlagt på voksenpsykiatrisk afdeling

Som Børnerådet gjorde opmærksom på i sin forrige supplerende rapport, indlægges psykisk syge

49 Verdenssundhedsorganisationens alkoholdatabase kan ses på <http://data.euro.who.int/alcohol/?TabID=2421>.

50 "En ensom kamp. Et indblik i børns sundhed og trivsel i familier med få penge", Børnerådet og TrykFonden, juni 2006.

51 Leth, I & Esbjørn, B.H. (2008): Når børn udvikler angst. I Jes Gerlach (redaktør): Angstbogen – angstens symptomer, årsager og behandling. Psykiatrifondens Forlag, København 2008.

52 <http://ccap.psy.ku.dk/>

53 Statusnotat fra Sundhedsstyrelsens opfølgingsgruppe: "Udviklingen i den børne- og ungdomspsykiatriske virksomhed 2007".

54 "Udviklingen i den børne- og ungdomspsykiatriske virksomhed 2008", Sundhedsstyrelsen, oktober 2008.

børn og unge fortsat sammen med voksne. Der har i 2006 været ca. 130 færre heldøgnsindlæggelser af børn og unge på voksenpsykiatrisk afdeling i forhold til 2005. Men børn og unge indlægges fortsat i vidt omfang på voksenpsykiatrisk afdeling – ifølge Sundhedsstyrelsen⁵⁵ er 17 pct. af de indlagte børn indlagt på en voksenpsykiatrisk afdeling.

Børn af psykisk syge forældre

Mellem 50.000 og 80.000 børn i Danmark kommer fra hjem, hvor mor, far eller begge forældre har en psykisk sygdom⁵⁶. Nogle af disse børn vokser op i familier, som konstant er præget af social isolation, kaos, stressende begivenheder, misbrug og absurde normer, som virker skræmmende og uforståelige.⁵⁷ Fælles for børnene i alle disse familier er, at de har brug for støtte og viden om psykisk sygdom, tilpasset deres alder og forholdene i øvrigt.

Børnerådet anbefaler på denne baggrund, at:

- *Regeringen redegør for, hvordan den vil løse kapacitetsproblemet permanent og effektivt nedbringe ventelisten til psykiatrisk behandling af børn og unge.*
- *Regeringen, af hensyn til behandlingsgarantien, sætter en stopper for privatiseringen inden for børne- og ungepsykiatrien.*
- *Regeringen etablerer et effektivt samarbejde mellem undervisnings-, social- og sundhedssektorerne og sørger for en hensigtsmæssig og klar kompetencefordeling mellem regioner og kommuner (PPR-rådgivningerne).*
- *Regeringen tilvejebringer den fornødne viden på området, blandt andet vedrørende forekomsten af psykiske problemer blandt børn og unge, herunder særligt vedrørende omfanget og konsekvenserne*

af angstlidelser blandt børn og unge.

- *Regeringen støtter initiativer, der har til formål at hjælpe børn og unge, hvis forældre er psykisk syge.*

55 Statusnotat fra Sundhedsstyrelsens opfølgingsgruppe: "Udviklingen i den børne- og ungdomspsykiatriske virksomhed 2007".

56 Psykiatri Information, september 2008, nr. 3, Psykiatrifonden

57 Socialt Udviklingscenter, www.barn-i-fokus.dk

VI. Uddannelse, fritid og kulturelle aktiviteter

A. Undervisnings- og børnemiljø

Efter en ændring af dagtilbudsloven i 2007 skal børn i dagtilbud og fritidshjem tilbydes et fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø, som fremmer deres trivsel, sundhed, udvikling og læring. Der skal i alle tilbud udarbejdes en skriftlig børnemiljøvurdering, som indeholder en kortlægning af tilbuddets børnemiljø. Vurderingen skal beskrive eventuelle problemer og indeholde en handlingsplan. Der foreligger endnu ikke undersøgelser, der skaber et samlet overblik over miljøforholdene i dagtilbuddene, men det forventes på baggrund af konkrete klagesager, at miljøvurderingerne vil afsløre massive problemer, bl.a. med støj og manglende plads. Børnerådet hilser lovgivningen velkommen og vil nøje overvåge, om dens løfter indfries.

Det fysiske miljø i grundskolen

Det er veldokumenteret⁵⁸, at det fysiske miljø i grundskolen lider under manglende vedligeholdelse og stadig mere nedslidte lokaler og faciliteter.

En ny undersøgelse fra 2009 i Børnerådets Børne- og Ungepanel om skolernes fysiske rammer viser, at der er store problemer med hygiejnen på skoletoiletterne overalt i landet.

To ud af tre elever synes således, at skolens fysiske rammer er utilfredsstillende, og mere end halvdelen (56 pct.) af eleverne synes, at toiletterne altid eller ofte er ulækre, ligesom 62 pct. ople-

ver, at der altid eller ofte lugter dårligt på skolens toiletter. Børnene fortæller om toiletter uden sæbe, toiletpapir, varmt vand, og uden mulighed for at lukke døren. Hertil kommer urin, afføring og brugte menstruationsbind på bræt, gulv og vægge.

Hver tredje elev svarer, at toiletternes tilstand betyder, at de altid eller ofte går og holder sig, og hver fjerde fortæller, at det sker nogle gange. Det er særligt pigerne, der går og holder sig i stedet for at benytte toiletterne. Dét, at de ikke vil bruge skolens toiletter, men i stedet går og holder sig, betyder for 30 pct., at de nogle gange eller oftere har koncentrationsbesvær i timerne.

Børnerådet har tidligere bemærket, at den gældende undervisningsmiljølov må anses for utilstrækkelig, men ikke tilstrækkelig i forhold til de problemer, der plager skolen.

Lærerne og den sociale trivsel

Undervisningsministeren har i 2008 fremsat forslag til ny bekendtgørelse om foranstaltninger til fremme af god orden i folkeskolen. Udkastet udvider det allerede gældende forbud mod legemlig straf med et forbud mod nedværdigende behandling af eleverne. Varetagelsen af elevernes forhold vil med denne nye formulering få bedre vilkår, og Børnerådet tilslutter sig denne del af forslaget, der afspejler en ny og bedre forståelse for undervisningsmiljøets betydning for eleverne.

58 Se fx www.dcum.dk, www.skoleelever.dk, http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&id=63&module_instance=12 <http://www.dr.dk/nyheder/htm/baggrund/generel/sundhedsvaner.pdf>.

Statistiske oplysninger fra Dansk Center for Undervisningsmiljø viser, at antallet af børn, der føler sig mobbet af deres lærer, er foruroligende højt.

Flere end 43.000 elever i 4.-10. klasse har i perioden 1. august 2007 til 11. april 2008 besvaret spørgsmål om deres undervisningsmiljø. Heraf svarer 16 pct. at de inden for de sidste to måneder har oplevet at føle sig mobbet af en lærer. Også en undersøgelse fra 2004 i Børnerådets Børne- og Ungepanel viser, at en del elever føler sig udsat for mobning fra lærerside. Samtidig afslører undersøgelsen, at det ofte er elever, der i forvejen er udsat for mobning, som oplever at blive mobbet af deres lærer. Hændelserne, som disse tal refererer til, kan naturligvis være af meget forskellig karakter. Børnerådet finder det nødvendigt at undersøge disse forhold nærmere med henblik på en uddybet viden om emnet.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Børn og unge får den samme beskyttelse som voksne i dag har efter arbejdsmiljøloven, både når det drejer sig om det fysiske og psykiske børnemiljø, klageadgang, ansvarspræcisering og sanktionsmuligheder.*

Børnerådet har spurgt 1.100 børn i Børne- og Ungepanelet, om hvordan de oplever mobning i dagligdagen. Børnene, der alle går i 6. klasse, fortæller, at mobning er et reelt og alvorligt problem. Undersøgelsen⁵⁹ viser, at over 25 pct. af alle danske børn har oplevet at blive mobbet inden for de seneste par måneder. Omtrent ni pct. fortæller, at de er blevet mobbet flere gange inden for den seneste måned. Børn, der mobber, er ofte selv ofre for mobning. Undersøgelsen viser, at hvert fjerde barn, der mobber ofte, dvs. et par

gange om ugen, selv bliver mobbet flere gange om måneden. Desværre viser elevernes besvarelse også, at 27 pct. ikke ved, hvad de skal gøre, når de oplever, at andre bliver mobbet. Næsten en tredjedel af alle skoleelever ved ikke, hvad de skal stille op, hvis de selv oplever at blive mobbet.

Dansk Center for Undervisningsmiljø har foretaget en analyse af 50 tilfældigt udvalgte skolars handleplaner mod mobning, og analysen viser, at kun halvdelen af skolerne består et kvalitets-tjek. Den resterende halvdel af mobbeplanerne falder igennem på grund af utilstrækkelig forebyggelse, famlende interventionsplaner og manglende ledelsesengagement i antimobbe-arbejdet⁶⁰.

Også når det gælder mobning anser Børnerådet således undervisningsmiljøloven for at være et utilstrækkeligt middel. Der mangler i loven en klar ansvarsplacering hos skolens ledelse og bestyrelse, og den indeholder ingen sanktioner eller tvangsmidler, når lovens krav ikke overholdes, hvilket Børnerådet gjorde opmærksom på i sin forrige rapport til FN's Børnekomité.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Der iværksættes forskning, der grundigt kan belyse og evaluere den hidtidige nationale indsats mod mobning samt forskellige undervisnings- og socialpædagogiske metoders anvendelighed, og derudover undersøger voksnes, herunder forældres, pædagogers og læreres betydning for omfanget af mobning.*
- *Kommunerne forpligtes til at formulere mobbestrategier, der integreres i kommunernes børn- og ungepolitikker.*
- *Skolerne forpligtes til at lade den lovpligtige miljøvurdering indgå i de kvalitetsrapporter, der hvert år skal afleveres til undervisningsministeriet.*

59 "Mobning 2008. Børnerådets Børne- og Ungepanel!", Børnerådet, marts 2008.

60 "Undersøgelse af handleplaner mod mobning: Hver anden handleplan mod mobning er en ommer", Klaus Henriksen, DCUM, www.sammenmodmobning.dk.

B. Anbragte børns undervisning

9.000 børn i skolealderen er i dag anbragt uden for deres hjem. Af rapporten "Anbragte børns undervisning"⁶¹ fremgår det, at de fleste af disse børn går i folkeskole, men de har det vanskeligere i skolen end almindelige børn. Det kniber med at holde fagligt trit med de andre børn, og flere må gå en klasse om. Størstedelen af børnene trives desuden ikke i skolen. Ifølge anbringelsesstederne har 89 pct. af de anbragte børn i skolen psykiske problemer, koncentrationsproblemer, taleproblemer eller konflikter med lærere eller andre elever. Samlet set har anbragte børn således markant flere skoleproblemer end ikke-anbragte børn.

C. Børn der ikke modtager undervisning

Et procentuelt lille, men talmæssigt stort antal børn i den undervisningspligtige alder modtager tilsyneladende ikke undervisning som foreskrevet i folkeskolelovens § 34⁶², eller de modtager kun sparsom undervisning i enkeltmandsundervisning. En landsdækkende undersøgelse⁶³ afslører store problemer på flere områder:

Blandt skoleforvaltningerne er der overordnet set en ujævn registreringspraksis på området, for eksempel lever ni pct. af skoleforvaltningerne ikke op til den undervisningspligtkontrol, der anvises i folkeskoleloven.

Ved opgørelse af antallet af børn, der gennem længere tid ikke modtager undervisning, sondres der mellem elever, der går i en folkeskole, og børn, der ikke er tilknyttet et undervisningstilbud. Antallet af børn, der af skoleforvaltningen er regi-

streret uden undervisningstilbud i undersøgelsesperioden 1. september 2006 til og med den 30. april 2007, udgør 0,10 pct. af de undervisningspligtige børn, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen. På landsplan svarer det i absolutte tal til ca. 600 børn. Undersøgelsen belyser ikke, hvor lang – eller kort – tid, der går, før disse børn modtager et undervisningstilbud men blot, at de i perioden mindst én gang er registreret uden undervisningstilbud.

Folkeskoleelevernes fravær er identificeret ved hjælp af skolernes fraværsregistrering. Optællingen viser, at 1,21 pct. af folkeskoleeleverne, har et ulovligt fravær på mere end 20 dage. På landsplan svarer det i absolutte tal til ca. 6.300 elever, hvoraf otte pct. – svarende til ca. 500 elever – har et fravær på mere end 90 dage i perioden. Skoleforvaltningerne er også blevet bedt om at angive deres fraværsopgørelser fra skolerne. Fraværsopgørelserne er baseret på skolernes indrapportering. Det ulovlige fravær, der er registreret på skolerne (1,21 pct.), er dog mere end tre gange så stort som det ulovlige fravær, der er registreret hos skoleforvaltningerne (0,38 pct.).

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd har lavet en undersøgelse blandt børn i skolealderen, der blev anbragt uden for hjemmet i 2006. Undersøgelsen tyder på, at der er en del anbragte børn i Danmark, der ikke får den undervisning, de har ret til⁶⁴. SFI skriver således, at man ikke kender undervisningsforholdene for de 10-15 pct. af de 7-16-årige, der ikke blev undervist på almindelig eller specialskole før anbringelsen.

Skoleløse børn og børn med løs tilknytning til skolen risikerer at miste de muligheder, deres jævnaldrende har, for at skabe sig et godt liv. De

61 "Anbragte børns undervisning. Sammenfatning af tre delrapporter", Dines Andersen, Marie Dam Mortensøn, Anette Sejer Perthou & Maja Natacha Neerbek, SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 08:26, november 2008.

62 "Undervisningspligten indtræder den 1. august i det kalenderår, hvor barnet fylder syv år, og ophører den 31. juli, efter at barnet har modtaget regelmæssig undervisning i ni år. Undervisning i børnehaveklassen medregnes ikke."

63 "Børn, der gennem længere tid ikke modtager undervisning", Muusmann Research and Consulting på vegne af Undervisningsministeriet, 2008.

64 "Anbragte børns undervisning. Sammenfatning af tre delrapporter", Dines Andersen, Marie Dam Mortensen, Anette Sejer Perthou, Maja Natacha Neerbek, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 08:26, København 2008.

risikerer at blive fastholdt i social ulighed, fordi de ikke får de nødvendige skolefærdigheder, der kan hjælpe dem videre til en ungdoms- eller erhvervsuddannelse.

Herudover udgør skoleløshed en høj risikofaktor for, at unge kan komme ud i kriminalitet.

Undervisningsministeren lovede i 2008, at han sammen med Velfærdsministeriet og Kommunernes Landsforening ville undersøge nærmere, hvordan antallet af børn, der ikke modtager undervisning, kan nedbringes.

Børnerådet forventer, at:

- *Undervisningsministeren snarest indfrier sit løfte og formulerer målbare handlingsplaner med henblik på at nedbringe antallet af børn, der ikke modtager undervisning. De konkrete mål skal evalueres indenfor en nærmere fastsat tidsfrist.*

D. Børns medbestemmelse og klageadgang på skoleområdet

Der er ikke sket forbedringer af skoleelevers indflydelse på deres skolegang siden Børnerådets supplerende rapporter til FN's Børnekomite i 2000 og 2004. Eleverne ønsker fortsat at blive lyttet mere til og have mere indflydelse på skolen. I 2007 spurgte Børnerådet 1.100 skoleelever i 5. klasse, hvordan de oplever deres medindflydelse på de beslutninger, der træffes i skolen. Over halvdelen af børnene synes, at de er med til at bestemme for lidt, og de vil gerne have mere indflydelse. Hele 30 pct. ved ikke, hvad elevrådet på deres skole arbejder med. Otte pct. af eleverne føler, at deres mening ikke gælder overhovedet⁶⁵.

Når det kommer til elevernes klagemuligheder, er børn stadig afhængige af deres forældres vilje og formåen. Skoleelever har ingen formelle muligheder for at klage over hverken de voksens optræden, kvaliteten af deres arbejde eller over

de fysiske og psykiske rammer i skolerne.

Børnerådet har sammen med Center for Ligebehandling af Handicappede tidligere foreslået, at der indføres regler om indberetning af hændelser, når en lærer har anvendt magt over for en elev. Undervisningsministeren har i efteråret 2008 fremsat forslag til ny bekendtgørelse om foranstaltninger til fremme af god orden i folkeskolen. Forslagets § 10, stk. 4, pålægger som noget nyt skolelederen notatpligt, men kun i situationer, hvor eleven er blevet udelukket fra klassen, jf. § 10, stk. 3.

Børnerådet finder dette forslag positivt, men utilstrækkeligt. Alle situationer, der omfatter magtanvendelse, bør være omfattet af notatpligten. Videre bør der fastsættes en skriftlig procedure for notatpligten, og forældrene og den kommunale skoleforvaltning skal underrettes om hændelsen.

Elever, forældre og ikke mindst lærere vil være tjent med, at situationer med magtanvendelse gøres til genstand for grundige overvejelser om det pædagogiske miljø. Hensigten med Børnerådets forslag er at fremme en klar og synlig behandling af hændelser med henblik på at forebygge gentagelser. Hertil er registreret viden om forløbet afgørende nødvendig.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Regeringen iværksætter lovændringer, der utvetydigt fastslår, at skoleelever på alle alderstrin har adgang til at klage over en lærers behandling, over miljø og indeklime og over prøver og eksamen, samt fastsætter fremgangsmåder og procedurer, der fremmer tilgængeligheden og dermed anvendelsen af denne ret.*
- *Regeringen udvikler nye strategier og metoder med henblik på at øge elevernes medindflydelse på de beslutninger, der træffes i skolen.*

65 "Medbestemmelse i skolen 2007. Børnerådets Børne- og Ungepanel", Børnerådet 2007.

VII. Særlige beskyttelsesforanstaltninger

A. Uledsagede børn på flugt (Artikel 22)

I 2006 og 2007 dukkede omkring 100 uledsagede børn på flugt op i Danmark. I 2008 ser tallet imidlertid ud til at blive mere end dobbelt så højt som de foregående år. Børnene bliver indkvarteret på et særligt asylcenter med specialuddannet personale og får udpeget en personlig repræsentant, der skal varetage barnets interesser. Tal fra Dansk Røde Kors viser imidlertid, at mellem 60 og 70 pct. af børnene forsvinder i løbet af få uger på centret, ofte videre på flugt mod et andet land for at genforenes med familie, der kan hjælpe børnene til at søge asyl.

Børnerådet mener, at det er stærkt bekymrende, at så mange børn i Danmark forsvinder til en uvis skæbne. FN's Børnekomité anbefalede i sine konkluderende bemærkninger i 2005, at den danske stat bør iværksætte en undersøgelse af det høje antal flygtningebørn, der forsvinder fra danske modtagelsescentre. Dette er ikke sket, viser et svar fra integrationsministeren til Folketingets Udlændinge - og Integrationsudvalg i juni 2008⁶⁶. Her fremgår det, at man ikke ved, hvor de 605 børn, der er forsvundet siden 2002, er blevet af, men blot at de er "udrejst, skønnet udrejst eller stadig registreret som udebleven".

Dublin-forordningen

Børn på flugt er sårbare og i fare for menneskehandlere. Børnerådet mener derfor, at antallet af

uledsagede flygtningebørn, der tager ud på endnu en farefuld flugt efter mødet med det danske system, skal reduceres. En måde til at opnå dette er en bredere definition af slægtningebegrebet i Dublin-forordningen⁶⁷, der er en aftale mellem EU-landene, som skal sikre, at en asylansøgning, behandles af ét og kun ét af landene. Der er en række kriterier, der afgør, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af en asylsag. For eksempel skal det EU-land, hvor et uledsaget mindreårigt barn dukker op, behandle barnets sag, også selv om at barnet kun bruger landet som transitland på vej mod et andet EU-land, hvor fx barnets tante eller onkel opholder sig. Barnet kan kun søge om asyl i et andet EU-land, hvis barnets forældre eller værger opholder sig lovligt dér. Børnerådet mener derfor, at der er behov for at ændre Dublin-forordningen.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- Regeringen sikrer, at uledsagede flygtningebørns rettigheder overholdes, og regeringen bør derfor iværksætte en undersøgelse af det høje antal af uledsagede flygtningebørn, der forsvinder fra danske asylcentre.
- Regeringen, på baggrund af den ovennævnte undersøgelse, iværksætter konkrete initiativer, der forebygger, at uledsagede flygtningebørn forsvinder.
- Regeringen stiller forslag om, at EU-landene udvider familiebegrebet i Dublin-forordningen, så ikke kun forældre og værger regnes for familie.

66 "Besvarelse af spørgsmål nr. 100 stillet af Folketingets Udvalg for Udlændinge og Integrationspolitik til ministeren for flygtninge, indvandrere og integration den 25. april 2008", 13. juni 2008.

67 Rådets forordning (EF) nr. 343/2003 af 18. februar 2003.

B. Børn af flygtninge (Artikel 22)

En undersøgelse fra Institut for Folkesundhed offentliggjort i Ugeskrift for Læger⁶⁸ viser, at 35 pct. af de 4-16-årige børn i danske asylcentre har tegn på psykiske lidelser. En undersøgelse fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd⁶⁹ viser, at børnenes største problem er, at forældrene under opholdet får psykologisk, psykiatriske eller legemligt smertefulde lidelser. En undersøgelse fra Udlændingesservice⁷⁰ viser, at behovet for psykologbehandling af børn og unge stiger voldsomt efter blot et enkelt års ophold i asylcentre. Forældrenes traumer påvirker børnenes opvækstvilkår og kan medføre vold, men også uligevægt og depression for forældrene, der påvirker børnenes muligheder for en sund barndom. Der er med andre ord ingen tvivl om, at der er brug for hurtige og effektive foranstaltninger, der kan hjælpe de berørte børn og deres familier. Børnerådet har i december 2007 henvendt sig til Danmarks statsminister, integrationsminister, velfærdsminister samt de politiske partiers ordførere på socialområdet og udlændinge- og integrationsområdet med en række anbefalinger og dokumentation for børns vilkår på danske asylcentre. Beklageligvis har regeringen valgt helt at se bort fra børnenes reelle problemer og i stedet vedtaget en række foranstaltninger, der gør det muligt for enkelte familier at bo uden for asylcentrene, hvilket ikke vil forbedre forholdene nævneværdigt for børn i asylsøgende familier i Danmark.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Hele asylfasen maksimalt varer to år, da det er kendt og veldokumenteret, at usikkerheden for*

asylsøgende børnefamilier er skadelig for børnenes udvikling og deres helbred.

- *Afviste asylsøgende børnefamilier, der har opholdt sig i mere end to år i Danmark, bevilges opholdstilladelse hurtigst muligt, da alt for mange børnefamilier har befundet sig i danske asylcentre i årevis uden reel mulighed for at vende tilbage til deres hjemland.*
- *Børnene og deres familier efter højst seks måneder tilbydes en permanent bolig eller plads i et opholdscenter, så længe deres sag verserer, da flytninger ødelægger børns netværk, relationsdannelse og muligheder for tilknytning i øvrigt.*
- *Alle børn i asylsystemet så tidligt som muligt tilbydes psykologisk udredning og behandling, hvis den indledende sundhedsscreening viser tegn på, at barnet har været udsat for eller overværet vold, misbrug, ekstrem fattigdom, sult, eller hvis barnet har mistet nære familiemedlemmer.*
- *Alle børn i det danske asylsystem modtager tilstrækkelig modersmålsundervisning, da modersmålsundervisning er en afgørende forudsætning for tosprogede børns indlæring, og da børn af afviste asylsøgere vil få alvorlige problemer i hjemlandet, hvis ikke de har modtaget denne undervisning i Danmark.*

C. Unge lovovertrædere (Artikel 37)

Isolationsfængsel

Ifølge Børnekonventionens Artikel 37 må anholdelse og fængsling af børn kun bruges som sidste udvej, det må kun ske i det kortest mulige tidsrum, og børn må som hovedregel ikke placeres blandt voksne kriminelle. I december 2007 modtog Børnerådet en redegørelse fra Justitsmini-

68 "Psykisk helbred blandt asylbørn i Danmark", forskningsassistent Signe Smith Nielsen, læge Marie Nørredam, psykosocialkonsulent Karen Louise Christiansen, lektor Carsten Obel & professor Allan Krasnik Københavns Universitet, Institut for Folkesundhedsvidenskab, Afdeling for Sundhedstjenesteforskning. Ugeskrift for Læger, 2007; 169(43):3660.

69 "Livsvilkår for børn med familie på danske asylcentre", Else Christensen og Kathrine Vitus Andersen, Socialforskningsinstituttet 06:25, oktober 2006.

70 "Analyse af udgifterne til asylansøgere godkendelseskrævende sundhedsbehandlinger i perioden 2003 til 1. halvår 2006", Udvalget for Udlændinge- og Integrationspolitik. UUI alm. del - Bilag 209. Udlændingesservice, maj 2007.

steriet for udviklingen i anholdelse og fængsling af unge siden 2005 samt omfanget af anbringelser af børn under 15 år på sikrede institutioner. Det fremgår af ministeriets redegørelse, at fire og seks unge under 18 år sad isolationsfængslet i henholdsvis 2005 og 2006. Børnerådet er af den opfattelse, at isolationsfængsling af unge helt bør afskaffes på grund af dets nedbrydende karakter.

Varetægtsfængsling

Varetægtsfængsling udgør en voldsom belastning for et ungt menneske, og denne belastning øges jo længere tid, barnet er varetægtsfængslet. Børnerådet har i et høringssvar (2007-730-0582) til Justitsministeriet i januar 2008 meddelt sin støtte til Strafferetsplejeudvalgets vurdering af, at der er behov for tiltag, der begrænser den tid, unge under 18 år varetægtsfængsles.

Ifølge en undersøgelse foretaget af forstanderne på de sikrede institutioner⁷¹ opholder et stigende antal unge sig i lange perioder fortsat på sikrede afdelinger efter dom. I 2006 ventede 169 unge i perioder på sammenlagt seks år efter dom på at blive overflyttet fra sikret afdeling til åben afdeling. Enkelte børn ventede i mere end 100 og 200 dage.

Børnerådet er af den opfattelse, at der skal være en absolut grænse for længden af varetægt efter dom, da det hverken er rimeligt eller hensigtsmæssigt, at de unge ikke overflyttes til åben afdeling, men i stedet sidder og venter i sikrede omgivelser.

Tilbageholdelse af børn under 15 år

Ved en lovændring i 2004 blev kapitel 75b sat ind i den danske retsplejelov. Kapitlet omhandler regler for politiets tilbageholdelse af mistænkte personer under 15 år, der som udgangspunkt ikke

må overstige seks timer. Det fremgår imidlertid af en redegørelse fra Rigsadvokaten i 2006, at mangel på ressourcer i politikredsene flere gange har ført til, at børn under 15 år tilbageholdes i enerum i mere end seks timer. Børnerådet finder det bekymrende og uacceptabelt, at det er mangel på ressourcer i politiet, der ligger til grund for, at børn under 15 år anbringes i enerum og tilbageholdes i mere end seks timer. Tilbageholdelse af et barn vil altid indebære en risiko for traumatisering af barnet og må derfor efter rådets opfattelse alene ske af sikkerhedsmæssige hensyn til barnet, og ikke af hensyn til efterforskningen. Tvingende hensyn til efterforskningen må efter rådets opfattelse tilgodeses ved etablering af et politimæssigt beredskab, hvor børn kan overdrages til socialforvaltning eller børnesagkyndig ekspertise.

Børnerådet anbefaler derfor, at:

- *Isolationsfængsel af unge afskaffes helt.*
- *Der indføres en absolut grænse for varetægtsfængsling efter dom.*
- *Loven ændres, så børn under 15 år ikke må anbringes i enerum og maksimalt kan tilbageholdes i fire timer. Der etableres et politimæssigt beredskab, der medfører, at barnet overdrages til socialforvaltning eller børnesagkyndig ekspertise, når dette er nødvendigt.*

71 Jf. Notat om unges fortsatte ophold på sikret afdeling efter idømt ubetinget fængselsstraf (2008) og Opgørelse over varetægtsfængslede ophold på sikret afdeling efter dom for perioden 01.01.

